

Svante Törngren

26 år, radiolänkman, sergeant

Kylan i världen hade återvänt. De amerikanska invasionerna i Iran, Syrien och Nordkorea hade på många sett ändrat det världspolitiska läget. FN var svagare än någonsin förr och polariseringen mellan usa och resten av världen hade vuxit sig lika stark som mellan öst och väst under det kalla kriget. Demonstrationerna mot närvaron av amerikanska trupper runt om i Europa var ständigt återkommande och även klimatet inom NATO hade blivit kyligare än någonsin sedan amerikanerna under de senaste åren gjort flera operationer trots protester från andra NATO-länder.

Vänstersympatisörerna jublade när den svenske statsministern vägrade låta amerikanerna stationera trupper på svenskt territorium. Sverige anklagades för att vara en fristad åt terroristnätverk och för att inte ta i ordentligt med hårdhandskarna. Vi är ett neutralt land. ”Den svenska trotsen” blev snabbt ett begrepp i europeiska tidningar och den svenske statsministern var ivrigt påhejad av Ryssland och många av de europeiska länderna där antiamerikanska vindar blåste.

Självklart hyste de allra flesta den djupaste medkänsla för alla de amerikaner som hade omkommit under de senaste terrordåden. Men när den amerikanska presidenten började prata om väpnad aktion och hämnden lyste i hans ögon, var det många som sade ifrån. Man kan väl inte bete sig hur som helst? Sverige var ett fredligt land. Neutralt. Svenska folket var inga terrorister. Det fanns ju svenskättlingar i usa.

När allt fler amerikanska trupper flögs över till nato-baser i Norge och Finland, började panikstämningen sprida sig i landet. Alldeles säkert var det bara en skrämseltaktik, men ändå. Rykten spreds vilt på kvällstidningarnas löpsedlar, och det fanns bara ett samtalsämne på kafferasterna. Vissa hävdade att amerikanerna planerade en attack för att skada eu och euron som på senare år hade vuxit sig långt starkare än dollarn. Andra att det hade att göra med Sveriges motstånd att gå med i nato. Eller att amerikanerna behövde ett krig för att ena sitt folk som så många gånger förr. Sverige var hur som helst en strategisk punkt med stora naturtillgångar och dåligt försvar.

Demonstrationer rasade runt om i Europa och USA. Norska demonstrationer slogs blodigt ner av amerikansk militär som tog sig allt större friheter i grannlandet. Den norska regeringen sade ifrån men vågade inte lägga riktig kraft bakom orden. Landet var ju redan översvämmat med amerikansk militär. Finland och Danmark höjde sin militära beredskap. Det amerikanska truppantalet höjdes i de baltiska staterna.

När den svenska samlingsregeringen började beordra ut värnpliktiga i beredskap tyckte många att man tog i. Det började smått med några hundra. Sedan några tusen. I slutändan åkte tusentals svenskar varje dag till sina militärförråd för att hämta ut kläder och utrustning. Nu klädda för att döda eller dödas. Sedan vidare färd till respektive krigsplacering och en lång väntan. Samtidigt fortsatte en intensiv men dystert uppgiven diplomati.

Beredskapstidens tand gnagde hårt på Sverige. Ekonomin, arbetslivet, familjerna – allt gick på sparlåga. Folk gick till jobbet. De visste inte vad annars de skulle göra. Det var tyst och mörkt på nätterna. När sex månader av beredskap gått, infördes mat- och bensinransonerings över hela landet och det enda som gick att köpa i anse- nliga mängder var tobak och alkohol. Matkuponger till de lokala matbutikerna kom veckovis med posten till varje hushåll och bensinransoneringen gjorde att vägarna blev till överdimensionerade gågator. Städerna tömdes sakta på män och på mod, landsbygden fylldes av civilingenjörer, snickare, kulturvetare och lastbilschaufförer.

Arton månader efter de första soldaterna kallats in, föll de första bomberna över norra Sverige. Invasion. Kollektiv förvirring. Kiruna och Malmberget sopades först under bombmattan och amerikanska soldater skeppades in från Norge på de norrländska älvarna. Tågen norrifrån lastade varje dag av tusentals människor på flykt från sina hem och skolor hela vägen från Gävle till Örebro blev till flykt- läger. När tågen vände tillbaks mot Norrbotten, fylldes de av män i gröna skjortor och med gevär på axeln.

Tre veckor av krig har förflutit. En lång front löper någonstans i höjd med polcirkeln, 10 mil från Umeå. Gårdagens

ekosändning bekräftade att Boden hade fallit. På ett tåg mot Umeå sitter fyra unga män med vapnen fastspända bakom stolsryggarna. Redo att göra en insats. För Sverige i tiden.

På ekot igår berättade de att Wasaskolan i Södertälje blivit förläggning för flyktingarna från norr. Det ger perspektiv på flyktingfrågan. Det ger också en föraning om att Svante kanske inte återvänder dit så snart. Det var tänkt så. Det var inte alls tanken att han skulle få tillbringa över ett år på det här viset. Skolans skyddsrum var aldrig tänkt att användas till annat än till pingisrum och han skulle ha lett träningen inför skol-DM varje onsdag mellan fem och sju där. Hans klass skulle inte ha sommarlov så här. Han hade dem som sin första egna klass. I två år. Sjuan, åttan. Svante fick inte ens se dem gå ut högstadiet tillsammans med den kvinnliga vikarien. De skulle ha gått ut nian för två veckor sedan men nu bara slutade allting. En dag var skolan stängd. Nu bor det människor där, på flykt undan kriget i sitt eget land.

Det luktar unket och av oduschade män i vagnen. Det susande ljudet av tågets framfart har för länge sedan dolts av ett undermedvetet filter och det är nästan helt tyst nu. Någon hostar. En annan snarkar. Bergström snett emot gnyr lite från och till. Solen har för länge sedan gått upp och det glesa grenverket som susar förbi bildar små fladdrande fjärilar på Olssons kind. De som känner Svante skulle tro att han hamnat fel. Det här är inte alls vad han brukar göra, inte där han hör hemma över huvud taget. Han borde sitta i solgasset på en bänk med kaffe och sitt stora leende som täcker hela ansiktet. Eller vid en sjö och meta. Svante är en sådan där fridfull en, som kan sitta i timmar i egna tankar och känna sig nöjd över livet. Aldrig något annat än jeans och t-tröja. Kanske en lite sliten stickad tröja. Därför känns det stelt och ovanligt med en uniform och vapen, fast på ett tåg på väg mot kriget och det verkliga eländet.

Det var mer av en slump att han blev lärare. Pappa Sten och mamma Ingrid var det, men skolan var inte något för Svante. Sedan fick han ett vikariat efter tre bortkastade år på ett lager, och vips så satt han där. Idrott och Samhällskunskap. Blev lärare för en klass och storebror för tjugo killar som mer eller mindre gav blanka fan i det där fängelset andra kallade för skola. Svante vet ju vad det handlar om. Hans tre yngre bröder klarade skolan galant och hade alla förutsättningar för att bli ingenjörer eller vad de nu kan tänkas vilja bli. Men inte Svante. Han klarade knappt industrilinjens och trodde aldrig att han skulle gå tillbaks till skolan igen. Nu sitter han där med ett heltidsjobb på skolan

och hälften så mycket till på extra aktiviteter. Fotbollen, pingisen, fiskeklubben och extrakvällar för ett gäng killar och tjejer som kämpar med svenskan i skolan. Han är hela skolans favorit. Eller rättare sagt, så brukade det vara. Nu kom det ju ett krig i vägen.

Det sväljer män och kvinnor hela. Det känns så meningslöst att kämpa emot och skapa illusionen att vi har någon chans att klara oss helskinnade ur det här. Men någon gång snart kommer det att vara över och allting kan återgå till det vanliga, till det trygga och behagliga. Det måste vara så. Under tiden kan vi inte bara lägga oss ner och dö. Han brukar säga till Susanne, att plötsligt händer det. Vi vaknar och allt är slut. Hon verkar fortfarande tro att det här är samma sak som det man alltid såg på TV, att någonstans långt där borta dör folk för olja eller gudar. Hon betar sig fortfarande som om allting var frid och fröjd. Och det är väl också ett sätt att hantera det. Under de fyra åren de varit tillsammans har hon löst större delen av alla problem så, bara blunda och gå vidare i mörkret. Kriget har tagit hårt på henne med, men på ett helt annat sätt. Hon stängde in sig i en liten bubbla när Svante ryckte in och hon har inte kommit ut sedan dess. Det känns knappt som om han känner henne längre. När han fick beskedet att han skulle till Umeå på obestämd tid, så bad hon honom att inte vara borta för länge bara. Som om han skulle ut på krogen. Han frågade om han skulle köpa med sig mjölk hem. Finns det mjölk i Umeå, frågade hon.

Nu kommer kriget allt närmare. Bredvid Svante sitter Tobias vänd ut mot fönstret. Glas i blicken. Det verkar som om han har försvunnit bort från det här tåget, in i sig själv och bort från den här världen. Suset från tåget och någon enstaka hostning hörs. Annars tystnad. Hela tåget sover. Svante med. Ett omaka par sitter mittemot. Bergström sitter onaturligt snett när han nu har halkat ned med kinden på Olssons axel, men ser ut att kunna sova i hundra år till. Stenansiktet Olsson ser ut som om han just satt sig ner trots att de sovit en hel natt. Olsson är definitivt äldst i kvartetten, kanske runt fyrtio. Bergström betar sig som om han vore yngst. Lite hetsig, snackar mycket skit, drygt tjugo. Tobias är i Svantes ålder. De verkar vara bra killar. Svante känner sig inte lika säker på om han kan vara ett bra befäl.

Han har aldrig sett kriget, han har aldrig fått ett av de där gula breven som säger att någon nära har dött, aldrig ens sett en död människa. Visserligen var Svante en av de första att bli inkallad. Det är drygt ett år sedan han åkte till

Stockholm, då han fick ta på sig de där knastriga lurarna för första gången på länge. Radiolänkmannens främsta vapen. Skicka och kryptera meddelanden, lyssna på sändningar, knappa in kodnycklar. Han blev sergeant efter ett halvår och avancerade en våning inne på Försvarets Radioanstalt i Stockholm. De andra tre har inte varit inne lika länge, det syns tydligt på hur de bär sina väskor, sin uniform och sitt vapen. Bland annat. Men är Svante en bättre ledare? Han har vissa av egenskaperna. Han kan skapa gemenskap, peppa kamraterna, ge mod och styrka när det behövs. Han är bra på att ta och ge kritik. En god vän, kanske en av de bästa man kan få. Så länge han har varit inkallad har vännerna alltid varit det största stödet och ett värmeljus i ett kallt världsklimat. Hans elever skickar fortfarande brev ibland, precis som han alltid har uppmuntrat dem. Men det är en stor skillnad mellan skoltiden och det verkliga livet. Där visste han vad som var rätt och fel. Här har de andra lika mycket kunskap och utbildning, här står han ensam med ett vapen i handen och vet inte vad han ska göra med det. Svante som fortfarande inte kan se på våldsfilmer utan obehag.

Han vänder huvudet och det blir obehagligt ljus över ögonen. Tåget passerar en liten sjö och det skyddande gränverket har försvunnit för ett tag. Verkligheten återvänder. Det känns alltid lika obehagligt att vakna nu för tiden, när drömmarna känns verkliga och verkligheten känns absurd. Den rusar förbi där utanför fönstret. Samma träd, samma vatten, samma luft och människor men en helt annan värld. Törnrosa snett emot halvligger kvar, Olsson blundar. Tobias stirrar ut genom fönstret. Främlingar. Han har slängt några ord med Tobias inne på FRA men egentligen känner han ingen här inne. Det känns obehagligt att han ska behöva ta ansvaret för alla, för människor han inte känner. Han vet inte ens vad som kommer att hända nu, han har bara ett papper som säger att han ska till Umeå. Kontakta Major Fredriksson på staben där. Svante är ingen ledare, han är en lagspelare. Nu vet han inte ens förnamnet på hälften av spelarna och de spelar i världskuppen mot ett lag många divisioner högre upp.